

ОГЛЯДИ

УДК 811. 111 (07)

СТРАТЕГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У НАУКОВІЙ ПЕРІОДИЦІ: АНОТОВАНА БІБЛІОГРАФІЯ

Плотніков Є. О., Яремко Д. П.

plotnikov@ndu.edu.ua; yaranvas@gmail.com

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя,
Київський національний лінгвістичний університет

Дата надходження 25.11.2018. Рекомендовано до друку 17.12.2018.

У статті зроблено спробу короткого аналізу розвитку галузі дослідження стратегій навчання іноземних мов. Подано анотований огляд публікацій зазначеної тематики у провідних наукових виданнях з методики навчання іноземних мов за період з 2009 до 2018 р.р.

Ключові слова: стратегія, дослідження, науковий журнал

Плотников Е. А., Яремко Д. П. Стратегическая компетентность в научной периодике: аннотированная библиография

В статье сделана попытка краткого анализа развития исследований в области стратегий обучения иностранным языкам. Представлен аннотированный обзор публикаций указанной тематики в ведущих научных изданиях по методике обучения иностранным языкам за период с 2009 по 2018 г.г.

Ключевые слова: стратегия, исследования, научный журнал

Plotnikov Y., Yaremko D. Strategic Competence in Scientific Periodical publications: Annotated Bibliography

This paper aims to investigate the development of the strategy research field in the recent years. The article systematically reviews the key studies conducted and published from 2009 to 2018 to reveal current trends and to show best research practices. All the analyzed publications represent the leading scientific journals in the field of language education.

Key words: strategy, research, scientific journal

Починаючи з середини 70-х років минулого століття поняття “навчальні стратегії” впевнено увійшло до теорії і практики навчання іноземних мов (ІМ). На сьогодні навчання стратегій “і формування стратегічної компетентності, в більш широкому сенсі, є одним із ключових компонентів процесу вивчення ІМ згідно з багатьма програмними документами, як, наприклад, “Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти” (з доповненнями 2018 року) або новою національною “Навчальною програмою з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів” (2017). Численні дослідження, здійснені протягом останніх 40-ка років, були присвячені аналізу типів навчальних стратегій, а також способу їх застосування з урахуванням таких факторів, як рівень володіння мовою, мотивація, стать, навчальна автономія тощо.

При цьому через значну кількість факторів, які необхідно враховувати під час наукових досліджень, а також через комплексну природу самих стратегій, як психічного явища, низка проблем не отримала достатнього вирішення, а самі дослідження характеризуються значною різноманітністю.

Метою нашої статті є огляд наукових праць, присвячених поняттю “стратегія” і опублікованих у провідних профільних періодичних виданнях. У такий спосіб ми робимо спробу узагальнити сучасні світові напрямки досліджень стратегічної компетентності й з’ясувати рівень деталізації кожного напрямку.

Аналітичною базою слугували статті з 10-ти наукових журналів, присвячених загальним проблемам викладання ІМ, за винятком тих, що орієнтовані на специфічні аспекти або напрямки, наприклад, навчання ІМ з використанням технічних засобів або формування компетентностей в окремих видах іншомовної мовленнєвої діяльності. Саме тому до переліку не потрапили такі видання, як *Journal of Second Language Writing* або *Language Assessment Quarterly*. Дібрані публікації охоплюють часовий проміжок останніх 10-ти років (з 2009 по 2018 р.р.)”

Основним інструментом добирання журналів був *SCImago Journal Rank*¹ – показник, що дає змогу оцінити важливість наукових публікацій на основі інформації, яка міститься в базі даних *Scopus*® (*Elsevier*). Показник ураховує як кількість цитувань, отриманих журналом, так і вагомість або престиж журналів, в яких такі цитати були використані. SJR журналу є числовим значенням, що виражає середню кількість зважених цитувань, отриманих протягом певного року, на документ, опублікований у цьому журналі протягом попередніх трьох років. Журнали належать до категорій “Language and Linguistics” і “Education”, квартиля Q1 і посідають перші 10 місць з-поміж журналів, які відповідають наведеному вище критерію.

Перелік дібраних журналів виглядає таким чином:

Назва журналу	Видавець	Місце у рейтингу SJR	Показник SJR	Кількість анотованих статей
Annual Review of Applied Linguistics	Cambridge University Press	2	3,223	2
Applied Linguistics	Oxford University Press	4	2,987	5
Language Teaching Research	SAGE Publications	7	2,428	10
Modern Language Journal	Wiley-Blackwell	9	2,345	11
TESOL Quarterly	Wiley-Blackwell	14	1,692	9
Language Learning	Blackwell Publishing Inc.	15	1,619	5
Language Teaching	Cambridge University Press	29	1,233	5
System	Elsevier Ltd.	31	1,177	64
ELT Journal	Oxford University Press	52	0,942	8
IRAL - International Review of Applied Linguistics in Language Teaching	Walter de Gruyter	60	0,892	4

Дослідження, відображені в аналізованих публікаціях, розподілимо (слідом за Р. Оксфорд) на такі категорії за їхнім спрямуванням²:

1. ЗАГАЛЬНІ (оглядові) дослідження. Універсальні аспекти формування стратегічної компетентності.
2. Стратегії в окремих ВИДАХ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: а) говоріння, б) письмо, в) аудіювання / візуальне сприйняття, г) читання.
3. Стратегії ВИКОРИСТАННЯ МОВИ: а) граматика, б) лексика, в) фонетика тощо.
4. НАВЧАННЯ Й ФОРМУВАННЯ стратегій.
5. Стратегії КОНТРОЛЮ Й ОЦІНЮВАННЯ. Вимірювання стратегій.
6. ФАКТОРИ, які впливають на формування й використання стратегій (вікові, статеві, мотиваційні, культурні тощо). Стратегії, пов’язані з такими факторами.
7. ЕФЕКТИВНІСТЬ. Ефективний учень (*the good language learner*), (не)ефективні стратегії досягнення певної мети.
8. Стратегії в контексті використання ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ навчання (мобільних, дистанційних, інтерактивних тощо).
9. Стратегії професійної діяльності ВИКЛАДАЧА.
10. ІНШЕ.

Розглянемо аналізовані публікації за кожною з цих категорій

¹SCImago, (n.d.). SJR — SCImago Journal & Country Rank [Portal]. Retrieved 11.10.2018, from <http://www.scimagojr.com>

² Відповідний буквено-цифровий код (наприклад, **7** або **36** тощо) використовуватиметься нижче для зазначення тематики публікації.

1. Загальні (оглядові) дослідження. Універсальні аспекти формування стратегічної компетентності.

Дослідження	Опис	Додаткові теми
Lai, Y. C. (2009). Language learning strategy use and English proficiency of university freshmen in Taiwan. <i>TESOL Quarterly</i> , 43(2), 255–280	Проаналізовано спектр стратегій, використовуваних студентами під час вивчення англійської як другої іноземної. Доведено вплив рівня володіння мовою на використання стратегій. Так, студенти з вищим рівнем володіння частіше використовують когнітивні й метакогнітивні стратегії, а студенти з нижчим рівнем володіння – стратегії запам'ятовування	7
Oxford, R. L. (2011). Strategies for learning a second or foreign language. <i>Language Teaching</i> , 44(2), 167–180.	В історичному розрізі (1950–2011 р.р.) розглянуто дослідження, присвячені широкому спектру проблем формування стратегічної компетентності	2-9
Rose, H. (2012). Reconceptualizing Strategic Learning in the Face of Self-Regulation: Throwing Language Learning Strategies out with the Bathwater. <i>Applied Linguistics</i> , 33(1), 92–98.	Стаття зосереджена на розгляді поняття стратегічного навчання й таксономії стратегій, запропонованих у попередніх дослідженнях. Критикується тенденція розуміння стратегій лише як засобу самоконтролю й саморегуляції	4
Griffiths, C., & Oxford, R. L. (2014). The twenty-first century landscape of language learning strategies: Introduction to this special issue. <i>System</i> , 43, 1–10.	Стаття є вступом до спеціального випуску журналу <i>System</i> , присвяченого навчальним стратегіям. Окреслено спектр ключових напрямків досліджень навчальних стратегій, зокрема такі проблемні аспекти, як визначення стратегій, стратегії й володіння мовою, теоретичне підґрунтя, категоризація, контекст, навчання стратегій, методологія досліджень, аналіз тощо	2-8
Oxford, R. L., Rubin, J., Chamot, A. U., Schramm, K., Lavine, R., Gunning, P., & Nel, C. (2014). The learning strategy prism: Perspectives of learning strategy experts. <i>System</i> , 43, 30–49.	Проаналізовано шість коротких есе провідних експертів зі стратегій вивчення ІМ. Тематика есе охоплює широке коло проблем – від потреб учня до ставлення викладачів до процесу навчання стратегій. Стаття дає змогу оцінити різноманітність аспектів дослідження проблеми стратегій навчання, а також зрозуміти ключові тенденції в цій методичній галузі	4-7, 9
Rose, H., Briggs, J. G., Boggs, J. A., Sergio, L., & Ivanova-Slavianskaia, N. (2018). A systematic review of language learner strategy research in the face of self-regulation. <i>System</i> , 72, 151–163.	Стаття є реакцією на пропозиції змінити фокус наукових досліджень у галузі стратегій навчання ІМ і звернутись до концепту “саморегуляція”. Подано систематизований огляд ключових дотичних досліджень, опублікованих у 2010-2016 р.р. Результати демонструють значну залежність досліджень стратегії від кількісних показників емпіричних даних. Запропоновано низку контекстно орієнтованих якісних (<i>qualitative</i>) методів дослідження навчальних стратегій	5

Cohen, A. D., & Wang, I. K.-H. (2018). Fluctuation in the functions of language learner strategies. <i>System</i> , 74, 169–182.	Перевірено твердження, що стратегії навчання (метакогнітивні, когнітивні, соціальні й афективні) є монологічними в функціональному плані. На прикладі лексичних стратегій виявлено флуктуації у функціях стратегій під час їх виокремленого, послідовного або парного (кластерного) використання. Також встановлено наявність не тільки лінійної прогресії між різними функціями, але й двонаправлених зв'язків як у межах однієї, так і між різними стратегіями	3б
2. Стратегії в окремих видах мовленнєвої діяльності: а) говоріння		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
Huang, L.-S. (2010). Do different modalities of reflection matter? An exploration of adult second-language learners' reported strategy use and oral language production. <i>System</i> , 38(2), 245–261.	Досліджено обсяг й глибину усвідомлення студентами використання стратегій під час усної комунікації. Основним інструментом дослідження використано рефлексію студентів в усній і письмовій формах. Виявлено, що стратегії говоріння не є універсальними й можуть проявлятися як позитивно, так і негативно в межах різних завдань	7
Dippold, D. (2011). Argumentative Discourse in L2 German: A Sociocognitive Perspective on the Development of Facework Strategies. <i>Modern Language Journal</i> , 95(2), 171–187.	Розглянуто стратегії, які дають мовцю змогу отримати підтвердження власної соціальної ідентичності й особистих якостей в усному аргументативному дискурсі, а також, як такі стратегії формуються й змінюються в процесі розвитку мовної особистості	
Khan, S., & Victori, M. (2011). Perceived vs. actual strategy use across three oral communication tasks. <i>IRAL - International Review of Applied Linguistics in Language Teaching</i> , 49 (1), 27-53.	З'ясовано відмінності у використанні стратегій під час виконання усномовленнєвих завдань різних типів. Результати засвідчили, що за винятком деяких індивідуальних і компенсаторних стратегій учні мають тенденцію використання однакових стратегій під час виконання завдань різних типів	
Tomita, N. (2013). Strategies for linking information by German and Japanese native Speakers and by German learners of Japanese. <i>IRAL - International Review of Applied Linguistics in Language Teaching</i> , 51 (2), 117-149.	Порівняно використання стратегій у монологічному мовленні (переказ відеофільмів) носіями німецької й японської мов, а також німецькомовними студентами, які вивчають японську мову як іноземну. Зроблено висновок про складну природу вибору стратегій і залежність стратегій організації інформації від принципів рідної мови	3а
Burch, A. R. (2014). Pursuing information: A conversation analytic perspective on communication strategies. <i>Language Learning</i> , 64(3), 651–684.	Досліджено особливості комунікативної взаємодії між носіями мови й тими, хто її вивчає як іноземну. Поняття компенсації й планування розглянуто як соціальні, а не особисті психологічні концепти. Продемонстровано, що складна мультимодальна природа комунікації сприяє складнощам категоризації комунікативних стратегій у надійні кодові схеми	

Harish, S. (2014). Social strategy use and language learning contexts: A case study of Malayalee undergraduate students in India. <i>System</i> , 43, 64–73.	У центрі уваги – використання студентами соціальних стратегій комунікації, які розглянуто в умовах трьох основних навчальних контекстів: аудиторного, позааудиторного в кампусі, позааудиторного поза межами кампусу. Результати засвідчили, що студенти використовують зазначені вище стратегії менш ніж оптимально, основним чинником чого визнано неефективну освітню політику	5
Hsieh, A. F.-Y. (2014). The effect of cultural background and language proficiency on the use of oral communication strategies by second language learners of Chinese. <i>System</i> , 45, 1–16.	Проаналізовано вплив фонових соціокультурних знань і рівня володіння ІМ на вибір стратегій усної комунікації. Виявлено 7 факторів, пов'язаних з подоланням проблем усної комунікації, та 6 факторів впливу на подолання проблем аудіювання. З'ясовано, що студенти з низьким мовним рівнем проявили тенденцію використання стратегій уникнення й спрощення	6
Subtirelu, N. C., & Lindemann, S. (2016). Teaching First Language Speakers to Communicate Across Linguistic Difference: Addressing Attitudes, Comprehension, and Strategies. <i>Applied Linguistics</i> , 37(6), 765–783.	Дослідження зосереджено на проблемі навчання носіїв англійської мови як рідної спілкування з іншими її користувачами. Розглянуто стратегії, які носії мови використовують у комунікації з тими, хто вивчає англійську мову як іноземну: стратегії подолання труднощів комунікації й стратегії їх запобігання	4
Chang, S.-Y., & Liu, Y. (2016). From problem-orientedness to goal-orientedness: Re-conceptualizing communication strategies as forms of intra-mental and inter-mental mediation. <i>System</i> , 61, 43–54.	Зроблено спробу реконцептуалізації комунікації як діяльності, опосередкованої процесом і цілями спілкування, в контексті використання іншомовних стратегій. Результати засвідчили, що в деяких випадках для уникнення або вирішення проблем комунікації використання стратегій є проблемно орієнтованим. Також з'ясовано, що ефективний вибір стратегій зазвичай залежить від контексту й мети спілкування	
Kennedy, S., & Trofimovich, P. (2016). Research timeline: Second language communication strategies. <i>Language Teaching</i> , 49(4), 494–512.	Стаття є оглядом наукових досліджень, присвячених стратегіям комунікації, здійснених з початку 70-х років минулого століття до сьогодення	1
Azkarai, A., & Imaz Agirre, A. (2016). Negotiation of Meaning Strategies in Child EFL Mainstream and CLIL Settings. <i>TESOL Quarterly</i> , 50(4), 844–870.	Проаналізовано використання комунікативних стратегій під час усного мовлення учнями середнього шкільного віку, які вивчають англійську мову як окремий предмет і в умовах предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL). Виявлено, що “традиційні” учні використовували більше стратегій, ніж ті, хто брав участь у CLIL. Підтверджено, що вік, умови навчання й типи завдань впливають на вибір стратегій	

Goh, C. C. M. (2017). Research into practice: Scaffolding learning processes to improve speaking performance. <i>Language Teaching</i> , 50(2), 247–260.	Виділено стратегії комунікації як ключовий компонент навчання говоріння. Проаналізовано як таксономії стратегій комунікації, так і основні напрямки досліджень у цій галузі, а також практична реалізація існуючого наукового доробку	4
Xu, J., & Kou, J. (2018). Group Interaction Strategies and Students' Oral Performance in Chinese EFL Classrooms. <i>TESOL Quarterly</i> , 52(1), 198–209.	Дослідження стратегій групової взаємодії та їх впливу на усне мовлення виявило, що покращенню останнього сприяє використання якомога ширшого репертуару таких стратегій, незалежно від того, як часто вони використовуються. Також учителі мають допомагати учням зрозуміти мовні й соціальні функції певної стратегії, а також надати можливість застосувати стратегії в різних ситуаціях	
Chou, M. H. (2018). Speaking Anxiety and Strategy Use for Learning English as a Foreign Language in Full and Partial English-Medium Instruction Contexts. <i>TESOL Quarterly</i> , 52(3), 611–633.	Розглянуто стратегії комунікації в умовах використання англійської мови як середовища навчання. Виявлено, що у випадку, коли англійська мова використовується лише частково, студенти застосовують стратегії повторення й перефразування рідше, ніж ті, хто повно використовує англійську мову	
б) письмо		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
McMullen, M. G. (2009). Using language learning strategies to improve the writing skills of Saudi EFL students: Will it really work? <i>System</i> , 37(3), 418–433.	З'ясовано вплив гендерних факторів й академічної спеціалізації на використання стратегій іншомовного письма. Дослідне навчання засвідчило вищий рівень використання стратегій представницями жіночої статі й студентами спеціальності “Комп’ютерні науки” (на протигагу спеціальності «Інформаційні системи керування»)	4, 6
Yang, H. C., & Plakans, L. (2012). Second Language Writers' Strategy Use and Performance on an Integrated Reading-Listening-Writing Task. <i>TESOL Quarterly</i> , 46(1), 80–103.	Проаналізовано використання стратегій під час виконання інтегрованих письмових завдань (із залученням аудіювання й читання) і відповідних тестів. Окреслено структуру стратегій письма, що визначається 3-ма факторами: саморегулятивним використанням стратегій, дискурсивно-синтегичним використанням стратегій і використанням стратегій у режимі “тестового усвідомлення” (“test-wiseness”)	2в, 2г
Yu, S., & Lee, I. (2016). Exploring Chinese students' strategy use in a cooperative peer feedback writing group. <i>System</i> , 58, 1–11.	Проаналізовано проблему стратегій надання зворотного зв’язку на рівні “студент – студент”. Виявлено 5 ключових стратегій такого типу: використання рідної мови, задіювання критеріїв письма ІМ, залучення правил групової діяльності, запит на допомогу від учителя, зміна ролей	

Lei, X. (2016). Understanding writing strategy use from a sociocultural perspective: The case of skilled and less skilled writers. <i>System</i> , 60, 105–116.	Виявлено відмінності у використанні стратегій серед студентів з вищим і нижчим мовними рівнями. Експериментально виявлено низку розбіжностей між двома групами. Відмінності виявлено в 3-х субпроцесах інтерналізації: зверненні уваги, імітації й встановленні цілей	7
Hwang, M., & Lee, H.-K. (2017). Development and validation of the English writing strategy inventory. <i>System</i> , 68, 60–71.	Здійснено спробу розробити інструментарій вимірювання стратегій письма на третинному рівні. Використано низку кількісних і якісних методів, зокрема метод вербалізації мислення. Виявлено фактори впливу на внутрішню збалансованість інструментарію. Сформульовано пропозиції для тих, хто користується інтерв'ю як методом наукового дослідження	6
Csizér, K., & Tankó, G. (2017). English Majors' Self-Regulatory Control Strategy Use in Academic Writing and its Relation to L2 Motivation. <i>Applied Linguistics</i> , 38(3), 386–404.	Проаналізовано використання студентами-філологами стратегій самоконтролю. З'ясовано зв'язок між стратегіями самоконтролю, мотивацією й усвідомленням самоефективності. Виявлено, що використання стратегій самоконтролю опосередковане підвищеним рівнем мотивації й самоефективності, а також зниженим рівнем остраху письма	6
Bai, B. (2018). Understanding primary school students' use of self-regulated writing strategies through think-aloud protocols. <i>System</i> , 78, 15–26.	Розширено розуміння взаємозв'язку між компетентністю в письмі, віком (класом навчання) й саморегульованими стратегіями письма. З'ясовано, що молодші школярі переважно використовують 24 когнітивні й метакогнітивні стратегії, а учні з вищим мовним рівнем застосовують більше стратегій, ніж ті, чий мовний рівень є нижчим	7
Sasaki, M., Mizumoto, A., & Murakami, A. (2018). Developmental Trajectories in L2 Writing Strategy Use: A Self-Regulation Perspective. <i>Modern Language Journal</i> , 102(2), 292–309.	За допомогою послідовних змішаних експериментальних методів досліджено довготривалу траєкторію формування навчальних стратегій у письмі. З'ясовано вплив когнітивних, афективних і середовищних стратегій на груповому й індивідуальному рівнях	6
в) аудіювання / візуальне сприйняття		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
Bekleyen, N. (2009). Helping teachers become better English students: Causes, effects, and coping strategies for foreign language listening anxiety. <i>System</i> , 37(4), 664–675.	Висвітлено результати дослідження боязні іншомовного аудіювання в майбутніх учителів. З-поміж причин проблеми виявлено недостатню увагу аудіюванню під час попереднього навчання, а також невміння розпізнавати звукову форму вже відомих мовних явищ. З'ясовано стратегії подолання такої боязні (практикування, позитивне мислення, звернення за допомогою тощо)	6, 7
Siegel, J. (2011). Thoughts on L2 listening pedagogy. <i>ELT Journal</i> , 65(3), 318–321.	Розглянуто стратегії аудіювання, а також роль учителя у їх використанні й формуванні. Зроблено висновок про доцільність і необхідність навчання стратегій	4

Graham, S., Santos, D., & Vanderplank, R. (2011). Exploring the relationship between listening development and strategy use. <i>Language Teaching Research</i> , 15(4), 435–456.	Подано результати дослідження впливу використання стратегій аудіювання на рівень володіння мовою цього аспекту комунікативної компетентності учнів. Проаналізовано результати в часовому проміжку (експериментальне навчання тривало 6 місяців), а також з різними групами учнів (критерій – зміни використання стратегій). Унаслідок не зафіксовано достатніх змін рівня володіння іншомовним аудіюванням у межах зазначеного часового проміжку	
, Hammer, J., & Swaffar, J. (2012). Assessing Strategic Cultural Competency: Holistic Approaches to Student Learning Through Media. <i>Modern Language Journal</i> , 96(2), 209–233.	Подано результати дослідження впливу переглядів автентичних відеофільмів на розвиток соціокультурної компетентності студентів. Одним із ключових факторів цього процесу визначено використання стратегій оперування соціокультурними знаннями й виявлення соціокультурних відмінностей.	2б
Blyth, A. (2012). Extensive listening versus listening strategies: response to Siegel. <i>ELT Journal</i> , 66(2), 236–239.	Дослідження є реакцією на статтю Дж. Сігела (<i>див. вище</i>) й суперечності щодо більшої ефективності навчання стратегій аудіювання або екстенсивного аудіювання. Автор приймає другу позицію, але наголошує на необхідності додаткових досліджень	4
Ma, R., & Oxford, R. L. (2014). A diary study focusing on listening and speaking: The evolving interaction of learning styles and learning strategies in a motivated, advanced ESL learner. <i>System</i> , 43, 101–113.	На основі приватного щоденника першого автора досліджено формування навчальних стилів і стратегій під час вивчення англійської мови в автентичних умовах. Розглянуто різні контексти навчання: внутрішні (ставлення, мотивація та емоції) й зовнішні (культура, взаємодія з носіями мови тощо), а також їх взаємодію і вплив на навчальні стилі й стратегії навчання	2а, 6
Nix, J.-M. L. (2016). Measuring latent listening strategies: Development and validation of the EFL listening strategy inventory. <i>System</i> , 57, 79–97.	Статтю присвячено прихованим стратегіям аудіювання. Виявлено двовимірну структуру, що складається зі стратегій “згори-вниз” і “знизу-вгору”. Система має як складну кореляцію з розумінням сприйнятого тексту, так і складну інтеркореляцію. З’ясовано, що стратегії “знизу-вгору” не справляють прямого впливу на розуміння тексту, але є необхідними для реалізації стратегій “згори-вниз”	1
Dong, J. (2016). A dynamic systems theory approach to development of listening strategy use and listening performance. <i>System</i> , 63, 149–165.	Досліджено траєкторії використання стратегій аудіювання (СА) й розвитку вмінь аудіювання (ВА). Встановлено динамічну кореляцію між ними з погляду зіставлення динамічних систем. Використання СА й розвиток ВА демонструють нелінійний розвиток. Регресія розвитку ВА може бути показником певного прогресу, а близькість нової фази характеризується флуктаціями й варіативністю. Протягом експериментального навчання спостерігалась тенденція спаду зв’язку використання СА й розвитку ВА	

Yeldham, M., & Gruba, P. (2016). The development of individual learners in an L2 listening strategies course. <i>Language Teaching Research</i> , 20(1), 9–34.	Розглянуто ідіосинкратичний розвиток студентів у курсі навчання стратегій аудіювання, який передбачав пряме навчання стратегій та їх застосування під час аудіювання навчальних текстів. Унаслідок вдалось досягти балансу в стратегіях “згори-вниз” і “знизу-вгору” переважно завдяки відбору необхідних стратегій. Паралельно вдалось розвинути й інші стратегії, пов’язані з особистісною й навчальною сферами студентів	
Graham, S. (2017). Research into practice: Listening strategies in an instructed classroom setting. <i>Language Teaching</i> , 50(1), 107–119.	Здійснено огляд наукової літератури, зокрема проаналізовано кілька ключових актуальних проблем навчання аудіювання в контексті навчання й використання стратегій. Результати аналізу розглянуто в 3-х напрямках: практичні аспекти навчання аудіювання, в яких не задіяні наукові дані; аспекти, в яких результати наукових досліджень задіяні надмірно; аспекти, що мають потенціал до застосування наукових даних	1, 4, 7
г) читання		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
Malcolm, D. (2009). Reading strategy awareness of Arabic-speaking medical students studying in English. <i>System</i> , 37(4), 640–651.	Дослідження спрямовано на порівняння стратегій академічного читання у студентів з різним рівнем володіння ІМ. Усі учасники дослідження продемонстрували достатньо високий загальний рівень використання стратегій. Помітну різницю було виявлено у використанні метакогнітивних стратегій, пов’язаних з перекладом з ІМ рідною мовою. Студенти з нижчим рівнем володіння ІМ більше використовували переклад порівняно з більш просунутими студентами. Останні, в свою чергу, частіше зверталися до метакогнітивних стратегій	6
Urlaub, P. (2012). Reading strategies and literature instruction: Teaching learners to generate questions to foster literary reading in the second language. <i>System</i> , 40(2), 296–304.	Проаналізовано вплив інтеррогативної стратегії навчання іншомовного читання на формування компетентності у читанні. Результати засвідчили, що в учнів, які вивчають мову, після експліцитного навчання формулювання запитань, покращується здатність критично читати літературні тексти ІМ	3а
Matsumoto, H., Hiromori, T., & Nakayama, A. (2013). Toward a tripartite model of L2 reading strategy use, motivations, and learner beliefs. <i>System</i> , 41(1), 38–49.	Запропоновано тристоронню модель, що складається з таких компонентів: використання стратегій читання, мотивація до читання й усвідомлення стратегій учнями. Унаслідок експериментального навчання з’ясовано зв’язок між цими компонентами. Також виявлено наявність взаємозалежності між компонентами в контексті їх розвитку, підтверджено множинні кореляції моделі на індивідуальному рівні	4

Karimi, M. N., & Alibakhshi, G. (2014). EFL learners' text processing strategies across comprehension vs. integration reading task conditions. <i>System</i> , 46, 96–104.	Досліджено стратегії, які учні використовують під час читання множинних текстів ІМ у межах двох завдань: розуміння одиночного тексту й інтеграції множинного тексту. Також результати засвідчили, що завдання інтеграції множинного тексту сприяє задіянню більшої кількості метакогнітивних стратегій читання, ніж завдання щодо розуміння одиночного тексту	
Karimi, M. N. (2015). EFL learners' multiple documents literacy: Effects of a strategy-directed intervention program. <i>Modern Language Journal</i> , 99(1), 40–56.	Розглянуто стратегії читання множинних текстів (на противагу читанню одиночних текстів). Експериментальне дослідження засвідчило значний позитивний вплив навчання стратегій на розуміння множинних текстів і використання стратегій рецепції	4
Uhrig, K. (2015). Learning styles and strategies for language use in the context of academic reading tasks. <i>System</i> , 50, 21–31.	З'ясовано зв'язок між стилем навчання й вибором стратегій. На основі емпіричних даних виявлено, що стилі навчання учня справляють більший вплив на стратегії в межах певних завдань, ніж інші фактори (дисципліна)	6
Karimi, M. N. (2015). L2 multiple-documents comprehension: Exploring the contributions of L1 reading ability and strategic processing. <i>System</i> , 52, 14–25.	Акцентовано проблему зв'язку між використанням стратегій і рівня сформованості читацької компетентності рідною мовою учнів на розуміння одиночних і множинних іншомовних текстів. Виявлено, що на відміну від сприйняття одиночних текстів, коли на процес розуміння впливають і стратегії, і наявна компетентність у першій мові, під час роботи з множинними текстами читач активно спирається лише на стратегії читання	4
Manoli, P., Papadopoulou, M., & Metallidou, P. (2016). Investigating the immediate and delayed effects of multiple-reading strategy instruction in primary EFL classrooms. <i>System</i> , 56, 54–65.	Виявлено безпосередній і відтермінований вплив навчання стратегій на формування компетентності в читанні. Результати експерименту засвідчили покращення показників читання ІМ протягом тримісячного експліцитного навчання учнів стратегій читання	4
Ke, S., & Chan, S. (2017). Strategy use in L2 Chinese reading: The effect of L1 background and L2 proficiency. <i>System</i> , 66, 27–38.	Досліджено взаємозв'язок між використанням стратегій читання ІМ, рівнем володіння ІМ і фоновими знаннями першої мови. Аналіз емпіричних даних дав змогу з'ясувати, що використання стратегій читання ІМ залежить від загального рівня володіння цією мовою, застосування стратегій декодування є актуальним навіть на високому рівні володіння ІМ, у читачів, мовний і культурний досвід яких ближчий до ІМ, декодування відбувається якісніше, але лише на нижчих рівнях володіння мовою	6

3. Стратегії у використанні мови: а) граматики		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
Wach, A. (2016). L1-based strategies in learning the grammar of L2 English and L3 Russian by Polish learners. <i>System</i> , 61, 65–74.	Досліджено використання першої мови як стратегії вивчення першої й другої ІМ тримовними студентами. Виявлено помітну різницю в частоті й способах використання стратегій на основі першої мови під час вивчення обох іноземних мов. Зроблено припущення, що така різниця може бути зумовлена рівнями володіння обома ІМ, а також мовною психотипологією	6
б) лексика		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
Myers, J. L., & Chang, S. F. (2009). A multiple-strategy-based approach to word and collocation acquisition. <i>IRAL - International Review of Applied Linguistics in Language Teaching</i> , 47 (2), 179-207.	Продемонстровано переваги формування лексичної компетентності із залученням широкого спектра стратегій, що сприяє активізації цікавості учнів і покращенню загальних результатів навчання	
Rose, H. (2013). L2 learners' attitudes toward, and use of, mnemonic strategies when learning Japanese kanji. <i>Modern Language Journal</i> , 97(4), 981–992.	Здійснено огляду мнемонічних стратегій, використовуваних під час вивчення кандзі (японського ієрогліфічного письма). Попри загальний позитивний вплив мнемонічних стратегій їх надмірне використання або надмірна складність того чи іншого прийому негативно впливають на процес запам'ятовування	
Hu, H. M., & Nassaji, H. (2014). Lexical inferencing strategies: The case of successful versus less successful inferencers. <i>System</i> , 45, 27–38.	Проаналізовано стратегії розуміння лексичних одиниць в контексті. З'ясовано, що учні використовують 12 типів таких стратегій. Експериментально перевірено їх використання двома групами учнів, розподілених за критерієм (не)успішності розуміння значення іншомовних слів. Зроблено висновок, що виявлені відмінності пов'язані не тільки зі обсягом використання стратегій, але й з умінням робити це вчасно й якісно	7
Zhang, X., & Lu, X. (2015). The Relationship Between Vocabulary Learning Strategies and Breadth and Depth of Vocabulary Knowledge. <i>Modern Language Journal</i> , 99(4), 740–753.	Виявлено, що сформованість стратегій, орієнтованих на вивчення форми й асоціативних значень, є показником сформованості лексичної компетентності. При цьому навіть навчання стратегій одного типу здійснює різний вплив на навички виявлення та/або згадування значення слів	6

Wang, K.-H. (Isobel). (2015). The use of dialogic strategy clusters for vocabulary learning by Chinese students in the UK. <i>System</i> , 51, 51–64.	Надано цілісне уявлення про стратегії формування в учнів лексичної компетентності, сконцентроване на динаміці й складнощах ситуативно обумовленого використання стратегій. З'ясовано, що для розширення іншомовного словника учням потрібно усвідомлено формувати динамічні комбінації стратегій під час вербальної комунікації з носіями мови, а також звертати особливу увагу на контекст засвоєння іншомовних лексичних одиниць	2а
Eyckmans, J., Boers, F., & Lindstromberg, S. (2016). The impact of imposing processing strategies on L2 learners' deliberate study of lexical phrases. <i>System</i> , 56, 127–139.	Досліджено проблему прийомів і способів усвідомленого запам'ятовування іншомовних колокацій і фразеологізмів. Запропоновано 3 способи запам'ятовування. Сформульовано гіпотезу, що додаткове навчання дасть учням змогу звернути додаткову увагу на такі лексичні одиниці, а отже підвищить ефективність формування лексичної компетентності. Внаслідок експериментального навчання ефективнішим виявився спосіб, в якому учні запам'ятовували колокації, використовуючи алітерацію	6
Shen, M. Y. (2018). The role of text type and strategy use in L2 lexical inferencing. <i>IRAL - International Review of Applied Linguistics in Language Teaching</i> , 56 (2), 231-252.	Виявлено значний вплив використання різних типів текстів на формування у студентів лексичних навичок. Хоча автору не вдалося встановити значущої кореляції між задіяними стратегіями й використанням лексичного матеріалу, він дійшов висновку про необхідність експліцитного навчання лексичних стратегій	4
Clarke, D. C. (2018). Student responses to vocabulary learning strategies on an ESAP course. <i>ELT Journal</i> , 72(3), 319–328.	Розглянуто стратегії добирання й засвоєння лексичного матеріалу в контексті вивчення ІМ професійного спрямування. З'ясовано, що, незважаючи на необхідність структурованості, навчальні курси мають бути гнучкими й надавати студентам можливість вибору навчальних стратегій	4
в) фонетика		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
Chan, A. Y. W. (2010). Advanced Cantonese ESL learners' production of English speech sounds: Problems and strategies. <i>System</i> , 38(2), 316–328.	Розглянуто проблему артикулювання англійських звуків студентами, які вивчають англійську мову як ІМ, рідною мовою яких є китайська мова. Емпірично підтверджено попередні теоретичні дослідження щодо складнощів вимови й стратегій їх подолання. З-поміж найуживаніших стратегій виділено стратегії видалення й заміни проблемної фонемі близьким звуком рідної / ІМ	

Matsumoto, Y. (2011). Successful ELF Communications and Implications for ELT: Sequential Analysis of ELF Pronunciation Negotiation Strategies. <i>Modern Language Journal</i> , 95(1), 97–114.	Досліджено стратегії акомодатії у студентів, які навчаються у США, але не є носіями англійської мови. Такі стратегії використовуються для полегшення міжкультурної комунікації і є одним із ключових компонентів взаємодії між мовцями	2а, 4
Baker Smemoe, W., & Haslam, N. (2013). The Effect of Language Learning Aptitude, Strategy Use and Learning Context on L2 Pronunciation Learning. <i>Applied Linguistics</i> , 34(4), 435–456.	Виявлено вплив контексту навчання (вивчення другої мови або ІМ) і здібностей на використання фонетичних стратегій. З'ясовано, що навчальний контекст не виявляє помітного впливу на використання стратегій, а здібності й стратегії впливають на різні аспекти навчання вимови (правильність і зрозумілість)	6
Jiang, X., & Cohen, A. D. (2018). Learner strategies for dealing with pronunciation issues in Mandarin. <i>System</i> , 76, 25–37.	Дослідження сфокусовано на стратегіях, використовуваних студентами, які вивчають китайську мову як ІМ, під час засвоєння вимови. Проаналізовано об'єктивні труднощі й стратегії вимови, а також ті, про які повідомили учасники експерименту. В обох випадках спостерігались схожі й відмінні риси	
Sardegna, V. G., Lee, J., & Kusey, C. (2018). Self-Efficacy, Attitudes, and Choice of Strategies for English Pronunciation Learning. <i>Language Learning</i> , 68(1), 83–114.	Запропоновано структурну модель бачення самоефективності, ставлення до вивчення фонетичних явищ і вибору стратегій вивчення вимови. Результати показали, що практична й лінгвістична цінність фонетики сприяють ретельнішій роботі студентів над вимовою. Доведено пряму залежність між усвідомленою поведінкою й вибором стратегій вивчення вимови	
4. Навчання й формування стратегій. Стратегії викладання.		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
Lam, W. Y. K. (2009). Examining the effects of metacognitive strategy instruction on ESL group discussions: A synthesis of approaches. <i>Language Teaching Research</i> , 13(2), 129–150.	Досліджено вплив навчання метакогнітивних стратегій на використання стратегій і комунікативну компетентність учнів середньої школи в усному спілкуванні. Виявлено позитивний вплив такого навчання. Розглянуто переваги використання підходу множинних методів для вимірювання результатів навчання стратегій	2а
Mizumoto, A., & Takeuchi, O. (2009). Examining the effectiveness of explicit instruction of vocabulary learning strategies with Japanese EFL university students. <i>Language Teaching Research</i> , 13(4), 425–449.	Досліджено ефективність експліцитного навчання лексичних стратегій. Результати експерименту загалом підтвердили припущення про ефективність експліцитного формування стратегічної компетентності. Навчання стратегій сприяло розширенню репертуару стратегій і частоті їх вживання	3б

Cross, J. (2009). Effects of listening strategy instruction on news videotext comprehension. <i>Language Teaching Research</i> , 13(2), 151–176.	Звіт про квазіекспериментальне дослідження впливу навчання стратегій аудіювання на розуміння відеотекстів BBC на просунутому рівні володіння ІМ. Унаслідок обидві експериментальні групи (як та, що отримувала експліцитне навчання стратегій, так і група, де таке навчання не проводилось) продемонстрували помітний прогрес у навчанні. Пояснено такі результати	2в, 8
Corrius, M., & Pujol, D. (2010). Linguistic and cultural strategies in ELT dictionaries. <i>ELT Journal</i> , 64(2), 135–142.	Запропоновано новий тип словника, що має на меті уникнути недоліки наявних словників завдяки використанню низки культурних і лінгвістичних стратегій. Запропоновано 5 груп стратегій для навчання	1, 2б
Canagarajah, S. (2011). Codemeshing in academic writing: Identifying teachable strategies of translanguaging. <i>Modern Language Journal</i> , 95(3), 401–417.	Надано огляд і класифіковано транслінгвальні стратегії, використовувані в процесі іншомовного письма. Наголошено, що зворотний зв'язок викладача (навчання стратегій) та однолітків допомагає студентам здійснювати вибір, критично обмірковувати різноманітні варіанти, оцінювати ефективність вибору й розвивати метакогнітивне усвідомлення	2б
Hu, B., & Tian, L. (2012). Do teachers and students share similar beliefs about teaching and learning strategies? <i>System</i> , 40(2), 237–254.	Досліджено погляди викладачів і студентів на стратегії засвоєння тональної системи китайської мови, які залежать від їхніх думок про ефективність стратегій. При цьому викладачі й студенти загалом мають різні погляди на ефективності стратегій	
Nguyen, L. T. C., & Gu, Y. (2013). Strategy-based instruction: A learner-focused approach to developing learner autonomy. <i>Language Teaching Research</i> , 17(1), 9–30.	Проаналізовано вплив навчання стратегій на розвиток навчальної автономії студентів. Навчання студентів експериментальної групи, крім іншого, передбачало восьмитижневий курс формування метакогнітивних стратегій. Результати експерименту засвідчують, що навчання стратегій у формі тренування метакогнітивної саморегуляції сприяє поглибленню навчальної автономії як загалом, так і в навчанні письма зокрема	2б
Gunning, P., & Oxford, R. L. (2014). Children's learning strategy use and the effects of strategy instruction on success in learning ESL in Canada. <i>System</i> , 43, 82–100.	Унаслідок квазіекспериментального дослідження доведено позитивний вплив навчання стратегій на процес формування в учнів середньої школи усномовленевої компетентності. Результати експерименту засвідчують, що усвідомлення й використання стратегій помітно зросли після їх навчання	2а
De Silva, R. (2015). Writing strategy instruction: Its impact on writing in a second language for academic purposes. <i>Language Teaching Research</i> , 19(3), 301–323.	Виявлено вплив навчання стратегій іншомовного письма на використання стратегій студентами в курсі академічного письма. Результати засвідчують можливість підвищення ефективності використання стратегій і письма загалом завдяки цілеспрямованому навчанню стратегій	2б

Bai, B. (2015). The effects of strategy-based writing instruction in Singapore primary schools. <i>System</i> , 53, 96–106.	Виявлено вплив навчання стратегій іншомовного письма на компетентність у письмі учнів початкової школи. З'ясовано, що експліцитне навчання стратегій мало значний вплив на компетентність у письмі й використання стратегій, зокрема, продукування тексту, опрацювання зворотного зв'язку й повторення	2б
De Silva, R., & Graham, S. (2015). The effects of strategy instruction on writing strategy use for students of different proficiency levels. <i>System</i> , 53, 47–59.	З'ясовано вплив навчання стратегій іншомовного письма на використання таких стратегій під час навчання академічного письма. Також встановлено ступінь впливу на другокурсників з різним вихідним рівнем підготовки. Доведено, що у студентів як з низьким, так і з високим рівнем володіння мовою, використання стратегій стало результатом спеціального навчання (двогодинні заняття протягом 24-х тижнів)	2б
Yeldham, M. (2016). Second Language Listening Instruction: Comparing a Strategies-Based Approach With an Interactive, Strategies/Bottom-Up Skills Approach. <i>TESOL Quarterly</i> , 50(2), 394–420.	Порівняно 2 підходи до навчання аудіювання: навчання стратегій і навчання стратегій і застосування «висхідних» (<i>bottom-up</i>) умінь. Експериментальне навчання засвідчило більшу ефективність навчання стратегій, ніж збалансованого підходу для студентів з базовим середнім мовним рівнем	2в
Schwartz, M., & Gorbatt, N. (2017). “There is No Need for Translation: She Understands”: Teachers’ Mediation Strategies in a Bilingual Preschool Classroom. <i>Modern Language Journal</i> , 101(1), 143–162.	З'ясовано, як теоретичні принципи й поняття стратегій медіації соціокультурної теорії Л. С. Виготського реалізуються в навчанні. Зокрема, досліджено шляхи заохочення учнів до використання ІМ під час спілкування з учителем. Виявлено стратегії, які можуть використовуватись з такою метою	2а
Alcón-Soler, E. (2017). Pragmatic Development During Study Abroad: An Analysis of Spanish Teenagers’ Request Strategies in English Emails. <i>Annual Review of Applied Linguistics</i> , 37, 77–92.	За допомогою багатоетапного дослідження доведено позитивний вплив навчання стратегій непрямих запитів на процес формування компетентності в іншомовному писемі (на матеріалі особистих листів)	2б
5. Стратегії контролю й оцінювання. Вимірювання стратегій.		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
Ardasheva, Y., & Tretter, T. R. (2013). Strategy Inventory for Language Learning–ELL Student Form: Testing for Factorial Validity. <i>Modern Language Journal</i> , 97(2), 474–489.	Зроблено спробу адаптації й валідизації інструменту для вимірювання навчальних стратегій школярів. Запропоновано новий інструмент меншого обсягу з якіснішими психометричними характеристиками. Приділено увагу проблемі категоризації стратегій	1

Tragant, E., Thompson, M. S., & Victori, M. (2013). Understanding foreign language learning strategies: A validation study. <i>System</i> , 41(1), 95–108.	Проаналізовано структури факторів, які лежать в основі інструменту оцінки стратегічної компетентності. За допомогою опитувальника зі шкалами Лікерта виявлено двофакторну структуру зі скороченою шкалою, яка відображає стратегії “глибокої обробки інформації на основі наявних умінь” і “вивчення мови”, що дало змогу розрізнити “глибокі” (<i>deep</i>) і “поверхові” (<i>surface</i>) кластери стратегій.	1, 6
Barkaoui, K., Brooks, L., Swain, M., & Lapkin, S. (2013). Test-Takers’ Strategic Behaviors in Independent and Integrated Speaking Tasks. <i>Applied Linguistics</i> , 34(3), 304–324.	З’ясовано взаємозв’язок між використанням стратегій і результатами тестів в осіб, які складають міжнародний мовний іспит (TOEFL IBT). Виявлено відсутність вагомого зв’язку. При цьому доведено, що у разі інтеграції кількох видів мовленнєвої діяльності в межах одного тестового завдання використання стратегій стає більш повним та якісним	2а
Gu, Y. (2014). To code or not to code: Dilemmas in analysing think-aloud protocols in learning strategies research. <i>System</i> , 43, 74–81.	Розглянуто проблему інтерпретації даних у якісних (<i>qualitative</i>) експериментальних дослідженнях. Автор переконаний, що підхід до кодування й аналізу має відповідати способам отримання даних. За основу дослідження взято приклад використання методу вербалізації мислення для виявлення використання стратегій аудіювання учнями початкової школи	2в
Huang, H.-T. D. (2016). Exploring strategy use in L2 speaking assessment. <i>System</i> , 63, 13–27.	Досліджено проблему стратегій виконання тестів усних завдань стандартизованого тесту <i>General English Proficiency Test - Intermediate (GEPTI-S)</i> . Аналіз експериментальних даних дав змогу дійти висновку, що під час виконання тесту студенти використовують когнітивні, комунікативні й афективні стратегії. При цьому використання комунікативних стратегій безпосередньо впливає на результати виконання зазначеного тесту, тоді як когнітивні й афективні стратегії не демонструють такого впливу	2а
Teng, L. S., & Zhang, L. J. (2016). A Questionnaire-Based Validation of Multidimensional Models of Self-Regulated Learning Strategies. <i>Modern Language Journal</i> , 100(3), 674–701.	Описано процес валідації інструменту для вимірювання використання стратегій самоконтролю під час іншомовного письма. Підтверджено ієрархічну, багатовимірну структуру писемних стратегій, з-поміж яких стратегії самоконтролю посідають ключове місце	2б
Wang, C., & Bai, B. (2017). Validating the Instruments to Measure ESL/EFL Learners’ Self-Efficacy Beliefs and Self-Regulated Learning Strategies. <i>TESOL Quarterly</i> , 51(4), 931–947.	Зроблено спробу валідації інструменту для вимірювання бачення самоефективності й стратегій саморегуляції. Розглянуто 5 аспектів валідності: змістовий, предметний, структурний, зовнішній і послідовний	

Huang, H.-T. D., & Hung, S.-T. A. (2018). Investigating the strategic behaviors in integrated speaking assessment. <i>System</i> , 78, 201–212.	Проаналізовано використання стратегій під час виконання інтегрованих усномовленневих тестових завдань. Під інтегрованими завданнями автори розуміють тестові завдання, виконання яких потребує використання аудіювання й читання для реалізації усного мовлення. Встановлено, що для виконання таких завдань задіюються 3 групи стратегій: дискурсивно-синтетичні, когнітивні й комунікативні. Перша група впливає на показники тестованого лише опосередковано, в той час як останні дві безпосередньо (відповідно, позитивно й негативно) впливають на його діяльність	2а, 2в, 2г
6. Фактори впливу на формування й використання стратегій (вікові, статеві, мотиваційні, культурні тощо). Стратегії, пов'язані з такими факторами.		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
Plonsky, L. (2011). The Effectiveness of Second Language Strategy Instruction: A Meta-analysis. <i>Language Learning</i> , 61(4), 993–1038.	Мета-аналіз, спрямований на створення надійного засобу кількісного вимірювання впливу навчання стратегій, а також на опис зв'язку між навчанням стратегій і факторами впливу на ефективність цього процесу. Виявлено, що до таких факторів належать тип і кількість стратегій, контекст навчання (друга або ІМ), а також тривалість навчання	4
Grainger, P. (2012). The impact of cultural background on the choice of language learning strategies in the JFL context. <i>System</i> , 40(4), 483–493.	Досліджено усномовленневі комунікативні стратегії вивчення японської мови як ІМ, а також вплив соціокультурних факторів на вибір стратегій. Виявлено значний вплив соціокультурного досвіду студентів на вибір стратегій: студенти “азійського” культурного середовища використовували більше стратегій, ніж “австралійці” (дослідження було проведене в навчальних закладах Квінсленду в Австралії). Наголошено, що мовне оточення й здатність до мультилінгвізму можуть бути вагомим фактором вибору стратегій	2а
MacIntyre, P. D., & Blackie, R. A. (2012). Action control, motivated strategies, and integrative motivation as predictors of language learning affect and the intention to continue learning French. <i>System</i> , 40(4), 533–543.	Досліджено зв'язок елементів 3-х мотиваційних парадигм (теорія активного контролю, теорія очікувань і цінностей Пінтрича, парадигма Гарднера) з 4-ма немовними результатами вивчення ІМ (усвідомлення комунікативної компетентності, боязнь мови, готовність до спілкування, бажання продовжувати вивчення мови). Виявлено найбільш помітний зв'язок між стратегією вагання (<i>hesitation</i>) й усвідомленням комунікативної компетентності, боязню мови, готовністю до спілкування	

<p>Moskovsky, C., Arabai, F., Paolini, S., & Ratcheva, S. (2013). The Effects of Teachers' Motivational Strategies on Learners' Motivation: A Controlled Investigation of Second Language Acquisition. <i>Language Learning</i>, 63(1), 34–62.</p>	<p>За допомогою квазіекспериментального дослідження оцінено вплив мотивувальних стратегій, задіяних викладачами в процесі навчання англійської мови як ІМ. Доведено значний вплив таких стратегій на рівень мотивації студентів</p>	<p>4</p>
<p>Liyanage, I., & Bartlett, B. (2013). Personality types and languages learning strategies: Chameleons changing colours. <i>System</i>, 41(3), 598–608.</p>	<p>Проаналізовано зв'язок між вибором навчальних стратегій і типами особистості. Хоча отримані результати загалом підтверджують наявність таких зв'язків, останні відзначаються значною непостійністю. З'ясовано, що саме варіативність, а не стабільність є основним чинником, урахування якого передбачає вибір навчальних стратегій. Іншим вагомим чинником є контекст навчання, наприклад, аудиторні / позааудиторні заняття</p>	
<p>Wiśniewska, D. (2013). Interest and interest-enhancing strategies of adolescent EFL learners. <i>ELT Journal</i>, 67(2), 210–219</p>	<p>Досліджено поняття цікавості та стратегії, які потенційно можуть підвищувати цікавість до вивчення ІМ. Результати дослідження засвідчили, що учні можуть стимулювати власну цікавість до виконання завдань завдяки використанню низки специфічних стратегій</p>	
<p>Kormos, J., & Csizér, K. (2014). The Interaction of Motivation, Self-Regulatory Strategies, and Autonomous Learning Behavior in Different Learner Groups. <i>TESOL Quarterly</i>, 48(2), 275–299.</p>	<p>Проаналізовано вплив мотиваційних факторів і стратегій самоконтролю на автономне навчання. Виявлено залежність автономного використання навчальних ресурсів від ефективного застосування стратегій самоконтролю. Доведено, що навчальні цілі й планування без застосування стратегій самоконтролю не є достатніми для розвитку автономного навчання</p>	<p>8</p>
<p>Kao, T., & Oxford, R. L. (2014). Learning language through music: A strategy for building inspiration and motivation. <i>System</i>, 43, 114–120.</p>	<p>Автор розробив стратегію вивчення ІМ для посилення мотивації. Стратегія має багатетапний формат і ґрунтується на використанні музики стилю хіп-хоп. I етап передбачає вибір і прослуховування музичних фрагментів. II етап – аналіз текстів і створення персоналізованого підручника на основі цих текстів. III етап – розширення розуміння відповідної культури. Така стратегія мотивації може залучати будь-які різновиди музичних композицій, що є лінгвістично й соціокультурно значущими</p>	<p>2в, 2г</p>
<p>Chu, W.-H., Lin, D.-Y., Chen, T.-Y., Tsai, P.-S., & Wang, C.-H. (2015). The relationships between ambiguity tolerance, learning strategies, and learning Chinese as a second language. <i>System</i>, 49, 1–16.</p>	<p>Розглянуто зв'язок між толерантністю до невизначеності, стратегіями вивчення мови й комунікативною компетентністю під час вивчення китайської мови як другої. Хоча в процесі дослідження не було виявлено статистично значущого зв'язку між толерантністю до невизначеності й стратегіями вивчення мови, толерантність до невизначеності дає змогу зменшити вплив рідної мови на вивчення другої. Результати вказують на необхідність учителям допомагати учням</p>	<p>2а, 7, 8</p>

	з низьким рівнем толерантності й заохочувати їх до використання навчальних стратегій. Крім того, толерантність і стратегії навчання мають ураховуватись розробниками навчальних матеріалів	
Zhong, Q. (Maggie). (2015). Changes in two migrant learners' beliefs, learning strategy use and language achievements in a New Zealand context. <i>System</i> , 53, 107–118.	На матеріалі даних, отриманих від двох мігрантів, які вивчають ІМ в автентичних умовах, досліджено взаємозв'язок між 3-ма компонентами навчання ІМ: самоусвідомленням студентів, навчальними стратегіями й досягненнями. Продемонстровано поступову зміну самоусвідомлення студентів і перехід від аналітичного бачення вивчення мови до більш емпіричного. Разом зі зміною самоусвідомлення спостерігалось залучення нових соціальних стратегій. Загалом результати свідчать про складний нелінійний зв'язок між зазначеними вище компонентами навчання	7
Anam, S., & Stracke, E. (2016). Language learning strategies of Indonesian primary school students: In relation to self-efficacy beliefs. <i>System</i> , 60, 1–10.	Досліджено використання стратегій учнями початкових класів у контексті усвідомлення самоефективності. Виявлено порівняно високий рівень використання соціо-афективних і метакогнітивних стратегій, а також середній рівень використання комунікативних стратегій. До найуживаніших належать стратегії навчання від інших/разом з іншими й керування власним учінням, а до найменш уживаних – стратегії запам'ятовування слів і позакласне вправлення. Результати засвідчують значні відмінності у використанні стратегій учнями з позитивним і негативним усвідомленням самоефективності	7
Seker, M. (2016). The use of self-regulation strategies by foreign language learners and its role in language achievement. <i>Language Teaching Research</i> , 20(5), 600–618.	Наголошено на вагомості розвитку стратегій саморегуляції під час навчання ІМ. Використання таких стратегій розглянуто з точки зору 3-х основних компонентів: орієнтації, діяльності й оцінювання. Встановлено, що навіть обмежене, помірне використання стратегій саморегуляції є вагомим показником навчальних досягнень студентів	
Lamb, M. (2017). The motivational dimension of language teaching. <i>Language Teaching</i> , 50(3), 301–346.	У контексті загального розгляду проблеми мотивації виділено й проаналізовано стратегії підвищення мотивації до навчання ІМ та шляхи їх реалізації. Запропоновано реалізації стратегій підвищення мотивації в освітньому процесі	4

Shin, H. W., & So, Y. (2018). The moderating role of socioeconomic status on motivation of adolescents' foreign language learning strategy use. <i>System</i> , 73, 71–79.	Досліджено вплив соціоекономічного статусу (СЕС) на зв'язок між мотивацією й використанням стратегій підлітками, які вивчають ІМ. Результати дослідження демонструють, що учні з низьким СЕС мали тенденцію до лише порівняно високого рівня використання соціальних стратегій. Учні з високим СЕС демонстрували високий рівень цілеспрямованості й самоконтролю, а також ширше використання всього спектра навчальних стратегій. Зроблено висновок про наявність впливу СЕС на зв'язок між мотивацією й використанням стратегій	7
Henry, A., Korp, H., Sundqvist, P., & Thorsen, C. (2018). Motivational Strategies and the Reframing of English: Activity Design and Challenges for Teachers in Contexts of Extensive Extramural Encounters. <i>TESOL Quarterly</i> , 52(2), 247–273.	Критично проаналізовано стратегії через призму організації навчальних завдань, ефективних для активізації мотивації. Розглянуто дескриптори завдань, що сприяють мотивації. З'ясовано, що завдання, які дають студентам змогу працювати з автентичними матеріалами в автентичний спосіб, мають значну навчальну цінність	4, 9
Soruç, A., & Griffiths, C. (2018). English as a medium of instruction: students' strategies. <i>ELT Journal</i> , 72(1), 38–48.	Досліджено труднощі, що виникають у студентів ЗВО під час навчання англійської мови як засобу й середовища навчання (<i>English-medium instruction</i>). Визначено стратегії, які студенти можуть використовувати для подолання таких труднощів	2в, 2г, 3б
Guo, Y., Xu, J., & Liu, X. (2018). English language learners' use of self-regulatory strategies for foreign language anxiety in China. <i>System</i> , 76, 49–61.	Досліджено використання стратегій саморегуляції для подолання боязні ІМ (БІМ). Унаслідок з'ясовано, що студенти з нижчим рівнем БІМ частіше використовують стратегії, за винятком стратегій уникнення й афективних стратегій. Студенти з вищим рівнем БІМ навпаки частіше звертаються до цих стратегій. Продемонстровано помітний вплив рівня БІМ на використання стратегій студентами	
7. Ефективність. Ефективний учень (<i>the good language learner</i>), (не)ефективні стратегії досягнення певної мети.		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
Jiang, X., & Smith, R. (2009). Chinese learners' strategy use in historical perspective: A cross-generational interview-based study. <i>System</i> , 37(2), 286–299.	Унаслідок опитування людей, які вивчали ІМ у різні періоди (80-ті, 90-ті, 2000-ні), виявлено найуживаніші стратегії. Отримані емпіричні дані довели, що найширше використовується стратегія запам'ятовування. При цьому її використання в різних «поколіннях» є неоднорідним, що пояснюється впливом мовної політики й підходів до вивчення ІМ на вибір і використання стратегій	4, 6

Wang, J., Spencer, K., & Xing, M. (2009). Metacognitive beliefs and strategies in learning Chinese as a foreign language. <i>System</i> , 37(1), 46–56.	Розглянуто метакогнітивні стратегії студентів-другокурсників. Доведено, що впевненість у власній здатності вивчати ІМ позитивно впливає на досягнення студентів. Робиться висновок про необхідність стимулювати студентів здійснювати аналіз процесу вивчення ІМ і визначати ефективні навчальні стратегії, що сприятиме підвищенню ефективності навчання	4, 6
Wong, L. L. C., & Nunan, D. (2011). The learning styles and strategies of effective language learners. <i>System</i> , 39(2), 144–163.	Презентовано результати порівняльного дослідження навчальних стилів і стратегій успішних і неуспішних студентів. Учасники дослідження були розподілені на дві групи згідно з показниками випускного шкільного екзамену. Кожна з груп заповнила онлайн опитування щодо найуживаніших стратегій. Результати продемонстрували ключові відмінності у вподобаннях щодо використання стратегій, навчальних стилів і використанні ІМ	
Wette, R., & Furneaux, C. (2018). The academic discourse socialisation challenges and coping strategies of international graduate students entering English-medium universities. <i>System</i> , 78, 186–200.	Акцентовано труднощі соціалізації в академічному дискурсі студентів, які вивчають англійську мову в університетах Великобританії і Нової Зеландії. Виявлено багато спільного у відгуках студентів про їхній попередній досвід і труднощі, пов'язані з академічним письмом, вивченням лексики, метадискурсивними стратегіями й здатністю продукувати зв'язні тексти. При цьому студенти повідомили про розвиток незалежних навчальних стратегій та окреслили корисні джерела підтримки	2а, 2б, 3б
8. Стратегії використання технологій і засобів навчання (мобільних, дистанційних, інтерактивних тощо).		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
Akyel, A., & Erçetin, G. (2009). Hypermedia reading strategies employed by advanced learners of English. <i>System</i> , 37(1), 136–152.	Розглянуто стратегії, які студенти на просунутому рівні володіння ІМ використовують під час читання гіпермедійних текстів. Виявлено лише незначні відмінності від процесу читання текстів у лінійному форматі	2г
Shih, Y.-C. (2014). Communication strategies in a multimodal virtual communication context. <i>System</i> , 42, 34–47.	Досліджено вплив типу завдань на використання комунікативних стратегій у тривимірному віртуальному просторі. З'ясовано, що, виконуючи рольові завдання, студенти використовують більше стратегій, ніж студенти під час участі в завданнях на обговорення відкритого типу	
Meskill, C., & Anthony, N. (2014). Managing synchronous polyfocality in new media/new learning: Online language educators' instructional strategies. <i>System</i> , 42, 177–188.	На думку авторів статті, одним із головних викликів навчання онлайн наразі є поліфокальність. Під цим терміном розуміють розпилення уваги між різними джерелами й модальностями отримання інформації. Виявлено стратегії, які викладачі можуть використовувати під час онлайн сесій для подолання цього явища. На основі інтерв'ю з викладачами окреслено основні стратегії подолання поліфокальності	9

Yang, Y.-F., & Lin, Y.-Y. (2015). Online collaborative note-taking strategies to foster EFL beginners' literacy development. <i>System</i> , 52, 127–138.	Проаналізовано вплив стратегій спільного занотовування онлайн на компетентність у читанні учнів на початковому рівні володіння мовою. Експериментальне навчання засвідчило, що стратегії спільного занотовування онлайн сприяють розвитку комунікативної компетентності шляхом декодування тексту (занотовування), кодування (написання основних ідей) та обговорення (спільна взаємодія)	2б, 2г
Chang, C., Chang, C.-K., & Shih, J.-L. (2016). Motivational strategies in a mobile inquiry-based language learning setting. <i>System</i> , 59, 100–115.	З'ясовано вплив мобільного дослідницького навчання (МДН) на мотивацію й досягнення студентів. Під час навчання експериментальна група працювала в межах МДН, що містило мотиваційні стратегії. Під час навчання контрольної групи такі стратегії не застосовувались. Результати не продемонстрували значної різниці в навчальних досягненнях студентів, проте показники мотивації студентів експериментальної групи були значно вищими	
9. Стратегії професійної діяльності викладача		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
Lee, W., & Ng, S. (2010). Reducing student reticence through teacher interaction strategy. <i>ELT Journal</i> , 64(3), 302–313.	Розглянуто проблему замкненості учнів і небажання активно взаємодіяти на занятті. Виявлено, що одним із чинників замкненості можуть бути стратегії, використовувані вчителем. Іншими чинниками є завдання уроку та види вправ	2а, 4
Guilloteaux, M.-J. (2013). Motivational strategies for the language classroom: Perceptions of Korean secondary school English teachers. <i>System</i> , 41(1), 3–14.	На основі праць З. Дьорнеї та ін. проаналізовано стратегії, використовувані вчителями корейських шкіл для стимулювання мотивації учнів. Виявлено, що більшість учителів приділяє недостатньо уваги стратегіям мотивації й створення позитивного мікроклімату в класі. Більшість стратегій використовуються недостатньо повно з огляду на їхню важливість	6
Azian, A. A., Abdul Raof, A. H., Ismail, F., & Hamzah, M. (2013). Communication strategies of non-native speaker novice science teachers in second language science classrooms. <i>System</i> , 41(2), 283–297.	Досліджено комунікативні стратегії, використовувані вчителями, які викладають природничо-математичні науки англійською мовою. Результати дослідження дають змогу простежити стратегії реалізації різноманітних намірів учителів. Виявлено значну конгруентність у розумінні комунікативних стратегій учителями й учнями. Акцентовано необхідність додаткових досліджень стратегічної компетентності вчителів, особливо щодо комунікативних стратегій, спрямованих на продукування висловлювання ІМ	2а

Geng, X., & Ferguson, G. (2013). Strategic planning in task-based language teaching: The effects of participatory structure and task type. <i>System</i> , 41(4), 982–993.	Розглянуто вплив типів завдань й організаційної структури класу під час попереднього планування на плавність, складність і правильність усного мовлення студентів. Результати вказують на те, що планування значною мірою сприяє кращому оволодінню мовою порівняно з групами, де такі дії були відсутні. Планування на парному рівні покращувало показники плавності мовлення, в той час як планування вчителем мало переваги щодо правильності, а індивідуальне планування – щодо складності. Загалом, кожен з варіантів організаційної структури має певні переваги, а, отже, жоден не має бути недооціненим	2а
Johnson, K. E., & Kuerten Dellagnelo, A. (2013). How ‘sign meaning develops’: Strategic mediation in learning to teach. <i>Language Teaching Research</i> , 17(4), 409–432.	Проаналізовано процес підготовки майбутніх учителів ІМ щодо їх оснащення стратегіями й прийомами підвищення мотивації й участі учнів. Розглянуто критичну роль стратегічної медіації як засобу, що сприяє професійному становленню майбутніх учителів	6
Oxford, R. L., Griffiths, C., Longhini, A., Cohen, A. D., Macaro, E., & Harris, V. (2014). Experts’ personal metaphors and similes about language learning strategies. <i>System</i> , 43, 11–29.	Досліджено приклади образної мови (метафори й порівняння), використані шістьма експертами для опису стратегій вивчення мови. Розглянуто тематичні поля метафор і порівнянь на різних етапах проведення дослідження	3б
Waddington, J. (2018). Teacher understanding and implementation of motivational strategies in ELT. <i>ELT Journal</i> , 72(2), 162–174.	Розглянуто, як шкільні вчителі розуміють і практично використовують мотиваційні стратегії. Результати демонструють недостатній рівень розуміння навчальної мотивації й сучасних методичних досліджень. Запропоновано шляхи подолання проблеми	4, 6
El Shaban, A., & Egbert, J. (2018). Diffusing education technology: A model for language teacher professional development in CALL. <i>System</i> , 78, 234–244.	У контексті теорії дифузії іновачій Е. Роджерс створено модель професійного розвитку з використанням комп’ютерних технологій навчання ІМ. Запропоновано 2 етапи такого професійного розвитку: переконання, знання й практика; створення середовища професійного розвитку. Проаналізовано практичні приклади реалізації стратегій	8
10. Інше.		
Дослідження	Опис	Додаткові теми
Cheung, Y. L. (2010). First publications in refereed English journals: Difficulties, coping strategies, and recommendations for student training. <i>System</i> , 38(1), 134–141.	Досліджено стратегії, використовувані аспірантами під час написання наукових статей. З-поміж таких стратегій визначено стратегії вибору сфери дослідження, ознайомлення з наявними публікаціями в наукових журналах, а також отримання допомоги від наукових керівників. Сформульовано пропозиції для покращення підготовки аспірантів у галузі прикладної лінгвістики	

Taguchi, N. (2011). Teaching Pragmatics: Trends and Issues. <i>Annual Review of Applied Linguistics</i> , 31, 289–310.	Розглянуто стратегії як один із компонентів прагматичної компетентності. Названо переваги навчання стратегій у процесі роботи над прагматичним компонентом комунікативної компетентності, зокрема: розвиток автономності учнів, можливість перенесення вмінь на реальні життєві ситуації та опори на особисті стилі навчання	
Ryan, J. (2015). Overexplicit Referent Tracking in L2 English: Strategy, Avoidance, or Myth? <i>Language Learning</i> , 65(4), 824–859.	Розвинуто попередні дослідження щодо збільшення надмірної експліцитності в дискурсі на просунутих рівнях володіння мовою. Надмірна експліцитність розглядається як можлива комунікативна стратегія	2а
Al Masaeed, K., Waugh, L. R., & Burns, K. E. (2018). The development of interlanguage pragmatics in L2 Arabic: The production of apology strategies. <i>System</i> , 74, 98–108.	Досліджено стратегії вибачення, використовувані студентами арабського походження в формальних і неформальних ситуаціях під час навчання в університетах США. Виявлено позитивний зв'язок між рівнем володіння мовою й використанням стратегій вибачення. Менш досвідчені мовці демонструють тенденцію до побудови експліцитних вибачень, а також до багатослівності. Проаналізовано педагогічне значення навчання стратегій вибачення	2а, 2б
<p>Література Oxford, R. L. (2011). Strategies for learning a second or foreign language. <i>Language Teaching</i>, 44(2), 167-180.</p>		